

אגרת תורה בענין טבילה בזמנה מצווה

בס"ד.

לכבוד הגאון הגדול וכו' רבי שאול אלתר שליט"א.

בפני יהושע ביצה יח. הביא שיטת המהרש"א שגם בכלים טמאים אמרין טבילה בזמנה מצווה, וקשה טובא דא"כ זב שטמא טומאת שבעה והוא עצמו אינו יכול לטבול עד יום השביעי, מ"מ צריך להטביל את כל בגדיו כל יום ויום, שהם טמאים רק טומאת ערב, וא"כ סמוך לשקיעת החמה צריך להטבילם ושוב אינו יכול ללבושם דאם ילבשם יטמאם שוב ויתחייב מיד להטבילם וכן כל בין השמשות עד צאת הכוכבים.

ועוד שמדין זריזים מקדימים למצוות יהיה מחויב להטביל את בגדיו מיד בתחילת היום, ושוב כשילבש יטמאנו ויחויב לחזור ולטבולו ואין לדבר סוף.

בכבוד ובמורא החכמים

אהרן צבי קרפט

בס"ד, ועש"ק לסדר וכבסו שמלתם תשע"ג לפ"ק ירושלתי"ו.

לידידי הרב רא"צ שליט"א.

אחדש"ת.

קבלתי מכתבו במועדו [גם מכתב שלפניו בהערות על קונטרס שלי (כמדוי' שבחפזוני טעיתי ברישום שמו שם), ועוד חזל"מ אי"ה בל"נ להשיב עליהם], ועקב טרדות לא נתפנתי לסדר דברי תשובתי, ועמו הסליחה, **כי כל דבריו חשובים אצלי**.

(א) ואשר שאל, למהרש"א וסייעתו דלמ"ד טבילה בזמנה מצווה, גם בכלים טמאים כן, [ובאבנ"ז או"ח תי"ח הוכיח שגם שי' רשב"א כן], איך ינהג הטמא טומאת שבעה בבגדיו הטמאים טו"ע וחוזרים ונטמאים בלבישתו אחר טבילתם, וכן לעולם (כל ביה"ש), עכת"ד. בחזו"א נגעים סי' י"א סקי"ד פירש קרא דוכבס בגדיו במצורע (ובשאר דוכתי) לחיוב טבילת כלים טמאים (דלא כמנ"ח קע"ג סק"ז, ותפא"י ומשנ"א פי"ד מנגעים מ"ב), ופי' בתו"כ דבימי ספרו אין עליו מצווה כיון דעדיין נטמאים משימושו (וכך הי' פשוט לתו"כ **מסברא**, נגד משמעות קרא דוכבס) ע"ש, ומדבריו למדנו דחיוב טבילת כלי על בעליו דווקא, דאל"כ מה תלוי בשימושו המטמאן, (ואם היינו מקילים ביו"ט להטביל משום מצווה, דווקא לבעלים הי' שרי), ובכלי הפקר ליכא מצווה (והא דבידו להפקירן לא יאסור הטבלתן ביו"ט ואכ"מ), ובהושאל כלי לטמא צ"ת אם תלוי בו או בבעליו הטהורים, (ומש"כ תוס' נדה נ"ח. ד"ה ולענין,

אין ענין לזה כמובן), (ולחק הנחה דהמצווה על בעליו, פשוט לכאן ההכרח דכל שהוא טמא טו"ש, פטור מטב"כ, דהרי בהעלאתו מהמים יטמא, ועכ"פ בהני דהסטן טמא, ואטו נימא דחיובו להטבילן ע"י אחרים דווקא, וידועים ד' כס"מ דכל הטהרה בהעלאתו דווקא, אך לא א"ש למאי דמ' מחזו"א דביש לו כמה בגדים חייב להטביל אלו שאין משתמש בהן, והרי עצם ההטבלה תטמאן, וי"ל ואכ"מ).

(ב) עוי"ל, למה שכתבו חת"ס נדה ל. וערוך לנר נדה כ"ט: דבטומאת ערב ליכא מצוה לטבילה בזמנה, (וחת"ס תלי לה בפלוגתא דתנאי), וטב"כ מצווה דווקא בטו"מ שטמאין שבעה, והחת"ס הוכיח לה מדאיצטריכא תקנת עזרא, והרי מה"ת חייב לטבול, [והחולקים (ובכללם הערל"נ שם, דבבע"ק מודה דמצווה) יתרצו כמ"ש הכהן זצ"ל בשו"ת תפא"צ יו"ד ל"א סק"ח דמצד המצווה נתרשלו לחסרון מקוואות, ואיסור תו"ת יזרזם].

(ג) עוד אמינא לתרץ מילתא חדתא, אשר בהשקפה ראשונה כמו זר נחשבה, דאין הטמא חייב לעזוב הטומאה שמחזיקה או נושאה משום טבילה בזמנה, וה"ה טמא הלושב בגד, שאין חייב לפושטו כדי להטבילו, ומתרי טעמי אמינא לה, חדא, לפי מה שהקשה בערל"נ הנ"ל מה שייך טבילה בזמנה מצווה אם בכולא שתא בר מרגל שרי להיטמא, והוכיח דאין המצווה ליטהר, אלא מצווה לטבול כגוני שנתנה תורה זמן ע"ש, [והחולקים הסוברים דהמצווה היא ליטהר (ובכללם החת"ס, שחילק בין טומאה חמורה לטו"ע לא מטעמא דהערל"נ, ומסתברא דחומר הטומאה גרים שיצווה ליטהר ממנה), יתרצו כמו שהאריך הכהן בתשו' הנ"ל סק"ז דבאמת רצון התורה שלא יטמא בכולא שתא ע"ש באריכות], ובאבנ"ז או"ח תכ"א סק"ד הוכיח דהמצווה היא ליטהר, דטבילה לעצמה היא רק מתיר ול"ש שבזמנה תטהרו טפי, אך בשפ"א יומא ח. הוכיח בהוכחה אלימתא, דמהדרינן בהפרשת כהן גדול על טבילה בזמנה מצווה, והרי בלא"ה מוחזק כטהור ועביד עבודה כל שבעה, רק סלסול ומעלה ליוהכ"פ, וא"כ מה מעלה בטבילות בתוך שבעה דהפרשה קודם יוהכ"פ, וע"כ דעצם הטבילה מטהרתו טפי כשהיא בזמנה, ולא משום המצווה לטהר עצמו, (וראיית האבנ"ז מתוס' נדה, יל"ח בין אופן הטבילה לזמן הטבילה ואכ"מ), וג"כ מ' כנ"ל דאין המצווה ליטהר אלא הטבילה, ועפ"ז י"ל דאין מצווה כלל לפרוש מהטומאה וכמו דשרי לכתחלה להטמא, ורק בפרישתו מצווה לטבול, וה"ה להפריש הכלי מטומאתו, הא חדא, ועוד יש לבאר יסוד זה עפמשה"ק בגבו"א יומא ח. במה שאמרו דלא מקשינן הזאה לטבילה ואין מצוות הזאה בזמנה, תיפו"ל דמשום טבילה בזמנה יוצרך להזות, והוכיח מזה דהמצווה רק לטבול ולא לסלק מונע אחר מטבילתו (אף דלכא' ס"ל שם דהמצווה ליטהר ולא רק לטבול, ע"ש במש"כ דאם לא היתה נגמרת טהרתו בטבילה הי' חייב להזות, ויל"ד ואכ"מ), וכן כיוון מדנפשי' הגרי"פ פערלא בפי' לסהמ"צ כרך

1. ומשמע דלא רק הזאת שלישי שאכתי אין היום זמן טבילה, אלא גם הזאת שביעי שהיא עובר לטבילתו, אין מצווה עליה.

א' עמ' שצ"ט, (והוכיח שם מלשון רש"י, דגם למ"ד מקשי' הזאה לטבילה, החיוב הוא משום מצווה עצמית דהזאה, ולא כדי שיוכל לטבול, דלכו"ע אין חייב להסיר המונעים לזה, ונפק"מ גם בלית לי' מקווה לטבילה אחרונה, יהא עליו מצווה ההזאה), והוא מעין הנידון הנודע במנ"ח אם חייב קודם זמן המצווה להתקרב לירושלים עבור פסח, ואכ"מ, וגדולה מזו כ' הגרי"פ דאין זב חייב לספור ספירת טהרה כמ"ש רמב"ן פ' אמור, אף דס"ל לרמב"ן טבזמ"מ, דא"צ להסיר מונע או להביא לחיוב טבילה, [ומה דמוכח מסוגיא דכורך עליו גמי, דמוכח מצות טבילה בזמנה חייב להסיר חוצצי טבילה, שם נחשב כחלק מהטבילה], ומהשתא י"ל דהטומאה עצמה ג"כ חשיבא מונע שא"צ להסירו, ובאנצקלופדי' תלמודית כרך י"ח עמ' תי"ח הערה 178 והערה 181, נקט לפשוט דזב וזבה חייבין לספור למ"ד טבזמ"מ, והקשה על הגבול"א, ולא ראה דברי הגרי"פ, והוכחתו שם מסוגיא דצ"ה טבילות בנדה, אינה מוכחת כלום, דלאפושטי טבילות נקטו שם כשספרה, ואין ראייה דמשום מצווה חייבת לספור, אך גם להבנתו, ל"ד ספירה להזאה, ואכמ"ל.

מפאת טירדא דמצווה דע"ש, הנני מפסיק, ובעז"ה בל"נ במוצ"ש אכתוב ואשלח חלק השני, והנני שולח זה כדי לענג ידידי נ"י בשבת.

שאל

מוצש"ק יתרו תשע"ג.

ד) כתב ידידי בקו', דכל ביה"ש לא יוכל הטמא ללבוש מספק מצווה, ועוד דמדין זריזין מקדימים יהי' מחוייב מיד בתחלת היום, עתכ"ד, וזה שלא בדקדוק, דזריזות מקדימין היא רק מעלה ולא חיוב, ובדאי אפשר פשוט שאינה נוהגת, [ובלא"ה הי' מקום לדון למש"כ אחרו' אם שייך זריזות בפלגא דמצווה, וכאן אין הטהרה נגמרת עד הערב שמש"י (אף דממילא ערבא), ולהשי' שכ' דהמצווה ליטהר ולא לטבול לבד], אך יש כאן ענין נכבד לדון בו, דכבר כתבו בשו"ת הרי"ם או"ח סוס"י ו' ובשעה"צ סי' תמ"ד סקכ"ד לבאר הא דמילה שרי כל יום שמיני (לולא ענין הזריזות) ובעשה דתשביתו עובר כל רגע שמשעה ע"ש, וא"כ לשי' אחרונים דהמצווה ליטהר ולא רק לטבול, נימא דחשיב ביטול מצווה אם מתעכב מלטבול מיד, אך הרי מקרא מלא דיבר הכתוב: **לפנות ערב** ירחץ במים ומינה יליף רש"י טבזמ"מ, ומהתימה ראיתי בחכמת בצלאל להר"ב רנשבורג נדה כ"ט: בתוד"ה שראתה שנקט בפשוט דהמתעכבת מלטבול מיד בתחלת הלילה (וט"ס שם) **מבטלת** המצווה, (ולשון תורא"ש, **שדרכה** לטבול בתחלת הלילה, אין מוכיח כלום), (ואף דנדונו שם בטבו"י ארוך דכל טבילתה

ז. אף דאין ברור אם בא"י לגמור טהרתו יש מצווה דהזאה, וכמו שדנו בזה"ז שבלא"ה טמאים, ואכמ"ל.
ח. הוספה מאוחרת: עי' אבנ"ז או"ח ת"כ סק"ב.

לתרומה וניתרת תכף בטבילתה, ואין ראייה לסתם טבוי"י דלא גמור טהרתו, מ"מ לשונו מ' דבכל טבילה כן), ולא מצאתי לו חבר, ובפשטות נקטי' דשרי להתעכב בו ביום ול"ד להשבתת חמץ, אלא דתתעורר שאלה בסוגיא דצ"ה טבילות נדה כ"ט: דצריכה לטבול בתחלת הלילות מספק נדה ויולדת ותחלת הימים מספק זבה, והתינוח דאינה יכולה לדחות טבילה דיממא ולסמוך אטבילת לילה, דלילה אין שייך ליום, אך למה תחוייב מספק לטבול בתחלת הלילות ולא תמתין לצאת י"ח בטבילת צפרא, ויהיה מזה ראי' לשי' החכמב"צ, אך יל"ד דאה"נ אינה מחוייבת רק לאפוש טבילות נקט כן, או מצד זריזות כנ"ל, ובמאירי שם כ' דשמעין מסוגיא דהחייבת טבילות בלילה וביום אין יכולה לסמוך באחת על חברתה להקרא טבילה בזמנה, ובאנצט"ל כרך י"ח עמ' תי"ד טו"ב ובהערה 142 (וט"ס שם נדה ל"א, וצ"ל כט-ל) הבין מזה דזמנה של טבילה דלילה, עד הבוקר דווקא, ולא שם אל לבו מקרא מלא (שמביאו שם תוכ"ד לדבריו!) מקרה לילה, לפנות ערב ירחץ, וברור שאין זו כוונת המאירי, והחייב טבילה בלילה שרי להמתין ליום וחשיב טבילה בזמנה, וכוונת המאירי דווקא במי שחייב שתי טבילות שא' תחלת זמנה בלילה וא' תחלת זמנה ביום, שא"י לצרפם לטבילה אחת, כמו המחוייב בב' טבילות דיום דסגי לצרפם בטבילה אחת' וכ"מ ברור מלשונו, [ואיך שיהי', מיירי דווקא מטבילות שקבעה תורה זמן תחלת טהרה להם ומשא"כ טו"ע דלרוב ראשונים ככולם שווים היום והלילה, פשוט שא"צ דווקא בלילה].

(ה) בפנ"י ביצה י"ח הק' על מהרש"א, מתו"כ דנתיצת תנור טמא רשות ושרי להשהותו, וכ' דדוחק לחלק, (ולול"ד החילוק מרווח לענ"ד, ל"מ לשי' דהמצוה לטבול, אלא גם לשי' דהמצוה ליטהר, מ"מ בליכא טהרה אין מצוה לבער ולהשבית הטומאה), ולפלא ראיתי בשו"ת שואל ומשיב כרך א' ח"ב סי' קע"ט בסוה"ס"י בד"ה והנה הרמב"ם וכו', שתמה על הפנ"י, דבאדם לכו"ע טבזמ"מ, ועכ"ז כ' הרמב"ם בסהמ"צ דשרי אדם להשתהות בטומאתו, ואין מובן כלל, דמדברי הרמב"ם אלו מוכיחין דפסק טבילה בזמנה לאו מצווה, ומה ראייה למ"ד מצווה, דעלה קאו המהרש"א ופנ"י, דמפורש בכמ"ק דהוי חובה לטבול.

(ו) בשו"ת בית יצחק או"ח סוס"י פ"ו נחלק עם המחנה לוי למ"ד טבזמ"מ, ועבר הזמן ולא טבל, אם אכתי רמיא מצווה לטבול, (ועי' אבנ"ז או"ח תכ"א סק"ד), והקשה

ט. וגם אסר לה טהרת הער"ש.

י. והיינו לכתחלה, ואם המתנה עד הבוקר צ"ת אם תצטרך ב' טבילות דלא מסתבר כן, ועכ"פ בוודאי בלא טבלה עד הלילה הבא, אף לשי' ב"צ דעדיין דין טבזמ"מ מצוה עליה, מ"מ יכולה לצרפם לטבילה שחייבת אז.

יא. או דווקא אלו שעכ"פ לבעלה נטהרה לגמרי בלילה (אף דמחו"כ לקדשים) ומשא"כ טבוי"י דחסר הער"ש אף דמהני מיד לכמה מילי, (וגם אם לא יקבל פירוש במאירי עכ"פ לא בכל הטמאים שנטמאו בלילה כן).

יב. ויל"ד דתליא בנידון הנ"ל אם המצוה ליטהר או לטבול, ואם יש עדיפות בעצם הטבילה כשהיא בזמנה וכמש"כ באות ג'.

הבי"צ דבנשים נמי אמרי' בנדה כ"ט דטבז"מ מצוה, ואם נימא דדווקא ביומא דמשלם זימניה, הו"ל מעשהז"ג ונשים פטורות, וכ' דהיא קו' גדולה, ואנכי גברא קחזינא ותיובתא ל"ח, דכיון דגם למ"ד טבילה לאו מצוה מברכין על הטבילה כמו שחיטה וכל המתירין, א"כ יסוד המצווה שייך לעולם וגם בנשים וממילא אף חלק המצוה למ"ד בזמנה ג"כ חייבות, ועוי"ל למש"כ ריטב"א קדושין ל"ו דמ"ע שאינה חיוב גמור נשים חייבות.

ידידו דוש"ת באהבה

שאל

עוד הערות שנתעוררתי בעייני בסוגיא. בשו"ת שו"מ ג' א' קכ"ג הקשה על רא"ש סוף יומא, וכנראה שהבין דל"ש טבילה כשיש טומאות נוספות וכפי' השואל באבנ"ז יו"ד רס"ד, אך פשוט כתשו' אבנ"ז, ועי' או"ש פי"א משגגות ה"ד, ועי' אגרות דרך אמונה, באגרות הריש"א סי' כ"ג כ"ד כ"ה.

במי נדה להגרש"ק נדה ל. השיג על הסד"ט בתוד"ה יומא קמא, ולשון המי נדה "שפירסה נדה" הוא פליטת קולמוס, דבזה פשוט שא"צ לטבול, אלא מיירי ביולדת שראתה, ועי' ס' חכמת בצלאל נדה כ"ט: בתוד"ה בשראתה הקשה על טבו"י ארוך שתטבול כשראתה, אך פשוט כמ"ש המי נדה דזה שאני.

